

Keskustelua meistä itsellemme

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella on järjestetty jo kolme naistutkimuskurssia. Kurseilla on luennoitu naistutkimuksesta, tutkimusmetodeista ja naisjournalismin mahdollisuudesta. Olemme käyneet yhdessä läpi naisia koskevia tiedotusopillisia artikkeleita ja keskustelleet niistä. Olemme pyrkineet analysoidaan kriittisesti journalistisia tuotteita naisnäkökulmasta. Kurssilaisten ydinjoukko on ollut sama, mutta enimmillään kiinnostuneita on ollut yli kolmekymmentä. Tällä hetkellä Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella on tekeillä lähes 20 gradua jostain naistutkimukseen liittyvästä aiheesta.

Seuraavaan keskusteluun osallistui laitoksen opettajia, naistutkimusta tekeviä opiskelijoita ja muuten naistutkimuksesta kiinnostuneita tiedotusoppineita. Tarkoituksenamme oli yhdessä käsitellä meille vaikeita ja tiedotusopissa vaiettujakin asioita. Keskustelunauhoituksesta puheenvuorot on muokannut ja editoinut Irma Kaarina Halonen. Keskusteluun osallistuivat Ulla Ahonen, Paula Autio, Pirjo Auvinen, Irma Kaarina Halonen, Helena Itkonen, Anu Karttunen, Kaarina Melakoski, Sirkku Mikkonen, Pirjo Pajunen, Hanna Rajalahti ja Iiris Ruoho.

* * *

Naistutkimuksen tekeminen

Hanna: Naisopiskelijan on kurseilla ja seminaareissa joka kerta perusteltava se, miksi väittää tekevänsä naistutkimusta ja mitä sillä tarkoittaa, jopa niin pitkälle, että eräissä esitelmissä täytyy

erikseen eri luvuissa kirjoittaa mitä on naisen alistaminen. Tämä johtuu mielestäni siitä, että naisopiskelijalla, joka on kiinnostunut naistutkimuksesta on kaksinkertainen taakka. Hänen täytyy ensin tietää kaikki muista tiedotusopillisista paradigmoista ennenkuin on oikeutettu lisäämään siihen tämän yhden lisukkeen. Miehet taas - joita on enemmistö tämänkin laitoksen opettajajenkunnasta - eivät katso velvollisuudekseen tietää mitään naistutkimuksesta. He sanovat, että no joo, mitäs tähän osaisin sanoa, kun oikeastaan en tiedä asiasta mitään. Voisi olettaa että koska naistutkimus on tällä hetkellä aika nopeasti eteenpäin kehittyvä tutkimusala ympäri maailmaa, miehilläkin olisi velollisuus seurata sitä, niinkuin meillä on velvollisuus olla kiinnostuneita heidän asioistaan.

Ulla: Olen huomannut saman asian, koska on hirveän vaikea edistyä tieteellisesti. Tietyt asiat pystyy opiskelemaan yksin ja tietyt kirjat pystyy lukemaan yksin, mutta se ei riitä kovinkaan pitkälle, vaan tarvitsisi pätevämpää ohjausta ja lisää tietoa. Minusta tuntuu, että en millään tavalla edisty naistutkimuksen tekemisessä. Tuntuu siltä, ettei ketään sellaista löydy, joka pystyisi auttamaan kun omat rahkeet eivät riitä ja kun kirjastosta ei edes kirjoja löydy.

Pirjo P.: Kyllähän naistutkimuksesta on aika paljon kirjallisuutta, mutta ongelmana on, miten yhdistää journalismin puoli siihen. Tiedotusopin oppikirjoja ja teorioita on vaikea solmia naistutkimukseen ja käyttää niitä hyväkseen.

Irma: Te kaikki teette naistutkimusta. Minkälaisia ratkaisuja tässä voisi olla? Miehet opiskelemaan naistutkimuksen

perusteita vai? Korkeakouluillahan on suunnitteilla naistutkimuksen peruspaketti, joka olisi kaikissa yleisopinto-osuutena. Se on valtakunnallinen hanke. Tuskin se erityisesti tätä teidän ongelmaanne ratkaisee.

Ulla: Kyllä opinnoissa jo aletaan ottaa huomioon opintojen varhaisvaiheessa naiskysymykset ja määrittellään perustavanlaatuiset käsitteet ja opetetaan ja kerrotaan että naisia alistetaan, mutta se ei enää myöhäisemmässä opiskeluvaiheessa auta yhtään mitään. Silloin tarvitsee pitemmälle meneviä analyysejä naisasemasta.

Anu: Sekin kummittelee mielessä, että mikä on tiedettä ja teenkö tutkimusta, kun nyhrään kirjan ja paperin kanssa. Ja mistä voin tietää johtuuko se silkasta kyvyttömyydestä ja typeryydestä tai laiskuudesta, vai siitä että asiat ovat vaikeita. Missä se vika on? Luenko oikeita kirjoja vai enkö tee tarpeeksi työtä?

Irma: Kysymys on kai siitä, että naisnäkökulma kritisoi vallitsevan tieteen näkökulman kriteereitä ja metodologioita. Tavallaanhan luomme uutta koko ajan. Nyt lähdetään ilman auktoriteettia liikkeelle.

Iiris: Keskustelu tieteenalan paradigmasta on aika teoreettista ja pelkästään siihen perehtyminen on valtava tehtävä - ja sitten pitäisi vielä miettiä naisnäkökulmaa asioihin. Siitä keskustelisi mielellään joidenkin lehtien palstoilla, esimerkiksi Tiedotustutkimuksessa, mutta kynnys on kauhea: tuntuu etteivät rahkeet riitä keskustelemaan sen keskustelun sisällä. Naisryhmät ovat olleet minulle sikäli hyviä, että on voinut puhua asioista, jotka eivät ole vielä selkeitä. Ei ole tarvinnut ajatella, että on otettava kanta esiintyviin oppiriitoihin.

Ulla: Minuakin on rohkaissut naisryhmissä oleminen. Mutta täälläkin tuntuu, että tämä on sisäänpäin lämpiävää porukkaa. Harvoin voi kritikoida toisen naistutkimusta ja sanoa että työ nyt on melkoista pötyä tai arvostella sitä. On totuttu siihen, että ollaan täällä kuin siskot keskenään ja että naistutkimuksen vihajat arvostelevat koko ajan meidän töitämme. Tuntuu että pitäisi rohkaista sitä toistakin tekemään naistutkimusta, jolloin tieteellinen kritiikki jää vähän syrjemmälle. Täällä sitä porukassa sössö-

tellään toisille pehmoisia asioita ja ollaan empaattisia, mikä ei kuitenkaan riitä jos aiotaan tehdä tieteellisesti merkittävää työtä.

Irma: Mistä löytää sen kritiikin joka vie eteenpäin? Tieteen ulkopuolisin kriteerein voimme kyllä kritisoida varmasti ja lyödä lyttyyn toisiamme ja muita. Mutta miten kritisoida naisnäkökulmasta, onko edes koko naistutkimuksen metodologia kehittynyt niin pitkälle, että se mahdollistaa oman itsensä kritiikin?

Hanna: Tämä liittyy aika pitkälti tiedotustalan koulutusohjelmassa oleviin rakenteellisiin ongelmiin eli siihen, että jokainen on omillaan kunnes meillä on sitten syventäviin vaiheisiin saatu naistutkimuskurssi. Ei ole ollut opintojen alkuvaiheessa minkäänlaista kommunikaatiota eikä olla kokoonnuttu ryhmiin. Varmaan jo opintojen alkuvaiheessa löytyisi sellaisia, jotka haluaisivat harjoitella ja analysoida naistutkimus- tai naisnäkökulmasta. Esim. proseminaarissa pitäisi ehdottomasti olla jo tällaista.

Pirjo P.: Ennen ei puhuttu mitään mistään naisnäkökulmasta. Nyt on sitten itse kelannut sitä mitä silloin opeteltiin ja yrittänyt soveltaa siihen naisnäkökulmaa. Ei ainakaan minulla ole ollut voimavaroja siihen, että rupeaisi sitä naisnäkökulmaa kritisoidaan.

Irma: Täytyy muistuttaa, että tämä on kolmas naistutkimuskurssi ja tämäkin on ollut vielä hapuilua, ei systemaattista, vaan ihan näitä muotojakin on etsitty. Ja siksi ei varmaan ole tieteellistä tukea tullut. Kaikki on niin alussa, mutta se ei merkitse sitä, etteikö tilanne voisi muuttua.

Iiris: Koko meidän koulutusohjelmamme ei ylipäätään kehittä teoreettista ajattelua. Onko sitten ihme, jos naistutkimuksen käsitteitä on vaikea hahmottaa ja kehittää. Mielestäni koko koulutuksen pitäisi tähdätä siihen että olisi valmiuksia katsella eri näkökulmista. Jos yhtään on kiinnostunut, niin itsehän asiat on kaivettava kirjoista tai Tiedotustutkimus-lehdestä tai muualta. Vähän saa siten hajua, mistä tässä on kysymys. Käytänkö sanaa tiedotusoppi vai viestintätiede? Nämä ovat ongelmia, sillä tällaisten käsitteiden valinnalla tekee valinnan siitä miten katselee tutkimusta tai tätä tieteenalaa.

Irma: Todennäköisesti syventävien opinto-

jen vaiheessa tulee sellainen tilanne, että jos ei itse ota paljon selvää asioista, niin jää auttamattomasti ulalle. Se vaatii suurta aktiivisuutta, koska koulutusohjelma ei anna teoreettisten opintojen pohjaa. Toisaalta myös omaehtoista tiedonhankintaa voisi opettaa enemmän. Jos on kiinnostunut syventävien opintojen vaiheessa jostakin erikoisongelmasta niin tietäisi, miten saada tietoa siitä. Ihanne olisi se, että opiskelusta tulisi itsenäisempää. Tuntuu siltä, että ihmiset yhä enemmän tarrautuvat opettajaan syventävien opintojen vaiheessa. Käytännön toimitustyössä menee päivä kerrallaan ja kurssimaisesti. Mutta sitten tulee kauhea pelästys kun hyppää gradun tekoon, todellisuuteen.

Kaarina: Silloin kun minä opiskelin ei ollut ainukaistakaan kirjaa marxismista. Marxilaisuutta ei edes laskettu tieteeksi siihen aikaan. Hankimme tiedot omana aikana, vapaa-aikana ja opintokerhoissa. Nyt huomaan, että ne tunnustetaan jopa tieteeksi. Ajatelkaa mikä visio muutaman vuoden päästä naistutkimuksen kannalta, jos ette vain anna periksi.

Sirkku: Miksei opetusmonistesarjassa voisi olla yksi teos naistutkimuksesta, että kaikki kiinnostuneet näkisivät mitä se pitää sisällään?

Irma: Kuka tekee sen valtavan työn, että kertoo mitä naistutkimus on tiedotusopissa? Sitähän tässä on ihmetelty eikä kukaan ole sitä mieltä, etteikö se olisi tärkeätä, merkityksen ymmärtää hyvin selvästi muiden tieteenalojen kokemuksestakin. Kuka kirjoittaa tiedotusopin naisnäkökulmasta? Pitäisi kehittää alansa naistutkimusta, mutta naistutkijoilla on hirveän paljon muitakin paineita. Tällä hetkellä esim. meillä on yliopistossa yksi assistenttuuri, jonka ala on määritelty naistutkimukseen. Se on aivan selvästi liian vähän.

Ulla: Sen vastuun tuntee itsekkin aina, ei niin vaatimatonta ja pientä työtä olekaan. Tuntuu siltä, että jos minä siinä omaa naistutkimusta esittelevässä esitelmässäni teen jonkin pienenkin erehdyksen, niin se riittää totaalisesti tekemään naurettavaksi koko naistutkimuksen alan. Se huokuu vastaväittäjistä tai muista, että nyt lästitän sen akan. Painet ovat ainakin kaksi kertaa suuremmat verrattuna siihen että tekisi jostain muusta aiheesta. Kaikki odottavat vain

merkkiä, että voisivat osoittaa miten kypsyvätön tämä tutkimus todellakin on.

Irma: Tai toisaalta odotetaan pelastajaa, joka auttaisi tiedotusopin umpikujasta, mistä tahansa se tulisikin. Kertokaa nyt jotain uutta ja ihmeellistä!

Hanna: Se vaikeuttaa ehkä tätä työn tekemistäkin. Toisaalta Suomesta puuttuu tällä hetkellä perustason selvitys ja analyysi naisesta ja joukkotiedotuksesta. Mitä välineitä ne käyttää ja mitä ne toivoo ja minkälaisia kritiikin mahdollisuuksia olisi?

Pirjo P.: Kyllä sitä itsekkin odottaa suuria omilta töiltään tietystä mielessä. Mutta olen huomannut että on vaarallista nostaa rima kauhean korkeaksi. Sitä lamaantuu niin ettei saa mitään aikaiseksi. Toisaalta ei pitäisi niin kauheasti välittää siitä, että tulee mokia, niitä tulee kuitenkin aina tehdessä. Parempi, että saa jotain aikaiseksi.

Ulla: Tällaisessa tutkimustyössä yhteys omaan elämään on niin selvä. Se on erilaista kuin tehdä jostakin kaukaisesta pääomasta. Työn motiivitkin ovat aivan erilaiset.

Irma: Silloin tutkimukseen kohdistuva kritiikkikin on melkein kuin itse saisi kritiikkiä.

Sirkku: Sekin riittää, että sanoo tekevänsä naistutkimusta. Silloin ihmiseen kohdistetaan määrätynlaisia ennakkoluuloja. Siinä on jotain ihmeellistä.

Anu: Minäkin olen miljoona kertaa selittänyt mitä olen tekemässä. Ja kun itsekään ei tiedä ja on vähän epävarma ja kun selittää sen jollekin muulle, että tällaista tämä on ... ei sille epämääräiselle ja epäilyttävälle tutkimukselle saa mitään muuta kuin oh hoh.

Irma: Eikö tämä todistamisen velvollisuus kuulu tähän objektiivisen tieteen ihanteeseen? Miksi me ei hyväksytä naistutkimuksen lähtökohtia itse, vaan koko ajan kysytään miksi meidän tutkimus ei ole ns. tieteellistä. Mitä ihmeen tieteellistä ja mikä on se tieteellisyyden käsite mikä meillä vallitsee? Vertaammeko omaa tutkimusta siihen tieteellisyyteen jota pitäisi kritisoida?

Iiris: Tavallaan pitäisi kuitenkin olla selkeät argumentit, joilla kritisoi vallitsevaa tiedettä. Minä katson, että tietynlainen vähimmäisvaatimus täytyy asettaa jotta pystyisi perustellusti kritisoidaan

vallitsevaa näkemystä.

Hanna: Ei sekään mihinkään johda, jos vaan sanoo, että minä teen naistutkimusta ja me naistutkimuksessa kritisoidaan vallitsevaa tiedekäsitystä. Sillä ikäänkuin siunaa kaiken oman työnsä. Tämä on naistutkimusta, älkää verratko entiseen! Joka tapauksessa sitä verrataan johonkin, eikä ole olemassa kriteereitä sille mikä olisi se vaihtoehto. Pitäisi määritellä: miksi tekee naistutkimusta ja mitkä ovat ne kriteerit joilla sitä on tehty.

Iiris: Siinä tapahtuu äkkiä ghettoistuminen, tulee naistutkimuksen diskurssi jossa vain naistutkijat juttelevat keskenään. Olen miettinyt gradua sellaisesta aiheesta joka pitäisi sisällään myös miehet. Miten tutkimukseen saisi sisällytettyä molemmat sukupuolet? Miten saisi sukupuolikäsitteen jotenkin läpäisemään oman tutkimuksensa siten että ei pelkästään katselisi naisen näkökulmasta, muttei kuitenkaan unohtaisi sitä, koska se on se puoli joka on tähän asti unohdettu.

Irma: Mitäs jos joku tulee sanomaan, että minä olen se naisnäkökulma ja että tämä on oikeata naistiedettä, tehkääpä tämän mukaan. Eikö tämä epävarmuus ole rikkaus? Olen ymmärtänyt viisaampien teksteistä, että he eivät ole niin kauhean huolissaan epävarmuudesta.

Hanna: Mutta niillä on sellainen varmuus mikä minulta ainakin puuttuu. Pisteessä jossa voi olla varmasti epävarma pitää olla aika paljon läpikäynyt - että sietää epävarmuutta lannistumatta.

Irma: Oletteko nyt sitten sitä mieltä, että ei kannata ruveta tekemään naistutkimusaiheesta gradua, kun tilanne on tällainen? Siitäkin huolimatta, että joku sanoo kriittisen sanan ja itsekin epäilee?

Anu: On siinä nyt kuitenkin toivon mahdollisuus. Sinä sanoit, että joku kritisoi. Minun mielestäni ongelma ehkä piilee sillä puolella, että kukaan ei kritisoi. Sanoit, että nykyään tuntuu siltä, että syventävissä opinnoissa entistä enemmän tarraudutaan johonkin ohjaajaan. Kyllä sitä tässä vaiheessa haluaakin jonkun sanovan, että älä tee noin, tee näin. Sellaista kritiikkiä on vaikea löytää ja vaikea olisi ruveta antamaan sitä jollekin muulle.

Kaarina: Ei tässä olekaan tarkoitus esit-

tää itsestäänselvyyksiä, sellaisen älyllisen levottomuuden pitäisi kuulua tieteeseen koko ajan. Turha kuvitella pääsevän onnen satamaan edes tieteen kautta. Ja tämä ei ole ollenkaan pessimismia.

Naisjournalisti

Hanna: Kun menee töihin, naisnäkökulman läpäisevä käyttöönotto jokaisen arkipäivän askareissa on mielettömän vaikeata. Kun päätoimittaja sanoo, kirjoita tästä. Ja sanoo vielä ketä kannattaa haastatella ja sitten sinut lähetetään matkaan. Se on tosiaan tuskallista. Yleensä sitä lakkaa kirjoittamasta. Tai sitten puhdistaa omantuntonsa sillä, että kirjoittaa pariin viikonloppunumeroon ... Esimerkiksi uutiskäytännössä, uutiskesätoimittajana on hirveän vaikea olla tiedostaen naistoimittaja.

Irma: Eikö voisi ajatella niin, että naistoimittajat tulevat vähitellen vastaan. Vaikka tällä hetkellä ei tilanne ole sellainen.

Pirjo P.: Kyllähän naisia on toimittajina aika paljon, mutta ylempinä toimituspäällikköinä ja päätoimittajina ei ole vielä monta. Mutta kyllä niitä väkisin rupeaa sinne pääsemään. Pitää sen sitten näkyä, minä ainakin uskon siihen.

Helena: Mitä se olisi se naisjournalismi?

Ulla: On aika paljon mukavuuskysymyksen sanoa, että ei voi kun ei päälliköt anna. Mutta mikä on vaihtoehto?

Hanna: Minusta tuntuu että se ei pelkästään riitä että naisia on enemmän, vaaditaan ihan perustavanlaatuisia muutoksia yleisissä tiedotusvälineissä, uutiskriteereissä ja sellaisissa.

Ulla: Mielestäni naisjournalismi ei ole pelkästään sitä että haastattelee naisia sen sijaan että haastattelisi miehiä. Tai että tekee enemmän juttuja naisista.

Hanna: Ammattipätevyys on yhtä kuin vallitsevan käytännön oppiminen. Kyllä sen lehdissä varsinkin huomaa. Joka osaa tehdä sopivan pituisia otsikoita ja tietää mikä on ingressi, on pätevä toimittaja.

Ulla: Mielestäni käytännössä tulee kova poika -myytti kaikista kovimpana vastaan. Tulee sellainen tunne, että ei ole edes biologisesti mahdollista olla hyvä toimittaja. Tietenkin sen ottaa henkilökohtaisena.

Irma: Mitä naisjournalismi sitten olisi?

Se on esimerkiksi sitä, että tajuaa ettei ole huono ja että se mitä minä kirjoitan tai teen on yhtä oikeutettua kuin mitä miehet kirjoittaa tai tekee. Sillä tavoin tulee varmaksi itsestään.

Hanna: Olen huomannut töissä, että on paljon naistoimittajia, jotka aliarvioivat itseään. Sanotaan esimerkiksi, että älä nyt mun juttujani sitten enempää kuin kolmella palstalla. Tai en minä ainakaan kehtaa laittaa nimeäni tähän alle. Miehet panee nimensä alle sellaisiin juttuihin, jotka on suurinpiirtein STT:n printiltä suoraan otettu. Vaikka ei pysty välttämättä heti esittämään jotain vaihtoehtoista tapaa kirjoittaa juttuja, ei pidä siihen sitten jumiutua.

Helena: Monesti naiset ei todella itse arvosta omia ideoitaan. Ja sitten kun on naistenpäivä, jolloin saa tehdä naisista juttuja, niin naiset tekee näitä juttuja anteeksi pyydellen, että kun yhtenä päivänä näin paljon.

Kaarina: Se on hirveän vaikeata, jos on mennyt nuorena liikkana taloon 70-luvulla, jolloin tällainen asia on ollut iso vitsi. On tottunut siihen, että joka ainoa naistenpäivä saa pyytää anteeksi ja äitienpäivänä saa kertoa niistä naisista jotka synnyttävät 15 lasta. On aika vaikeaa sitä käytäntöä muuttaa.

Iiris: Tärkeää on, että naistoimittaja tiedostaa olevansa nainen. Eikä se ole pelkästään sitä, että luottaa itseensä ja omiin tunteisiinsa ja niiden oikeutukseen. Kyllä siinä on myös tiedollinen puoli siinä mielessä että se on poliittinen teko koska se on selkeää asettumista naisen kannalle. Myös tietoisesti eikä vain niin, että kaikelle, mitä minä teen, on oikeutuksensa. Se vaatii myös tietoa naisen asemasta ja työskentelyä itsensä kanssa. Siksi kai tämä on niin hemmetin vaikeata, sekä ammatillisella että tiedollisella puolella, kun täytyy rakentaa koko suhteensa itseensäkin uudella tavalla.

Kaarina: Nykyisellä murroskaudella meihin suhtaudutaan käytännön työssä ensisijaisesti naisina ja sitten vasta toimittajina. Ammatillisesti mahdollisesti osaat kirjoittaa jotakin, mutta ensisijaisesti sinä olet nainen. Käytännön työssä joutuu kuitenkin vetämään pintaan sen, että minä olen toimittaja ja sitten vasta mahdollisesti jotain muuta. Muuten joudut kaikenlaisiin jumalattoman hankaliin

tilanteisiin. Äärimmäisiä tapauksia ovat naistoimittajat, jotka hankkivat haastatteluja sängyn kautta. Toinen äärimmäisyys on, että joku tyyppi sanoo että tehdäänkö haastattelu ennen vai jälkeen.

Helena: Yhtäkkiä minä kauhistun, että pitää ensisijaisesti olla nainen. Minä juuri olen yrittänyt toisinpäin todistaa kaikille että minä olen toimittaja, koska se ei takaa mitään ammatillisia pätevyksiä, että on nainen.

Hanna: Kun tänne tulee tai menee lehteen tai mihin tahansa uuteen paikkaan, täytyy legitimoida oma olemassaolonsa. Täytyy sanoa, että naiseudestani huolimatta, kiltteydestäni huolimatta, mahdollisesta kuudesta laudaturista huolimatta olen aivan yhtä pätevä opiskelemaan tiedotusopin laitoksella kuin kuka muu hyvänsä joka on tänne otettu. Tai mahdollisesta naiseudestani huolimatta olen aivan yhtä pätevä olemaan kesätoimittajana tässä teidän pikku läpyskässä.

Anu: Minulle on ainakin tullut tarve näyttää ihmisille, että joskus mä ajattelen muutakin kuin tätä nais, nais, nais. Että on ihan niin kuin ihminen. Ja että on kaikenlaisia ajatuksia ja älyllinen asenne maailmaan ja näkee kaikkea.

Kaarina: Se liittyy nykyiseen yleiseen kriittisyyskielteisyyteen. Ei pidä olla kriittinen millekään rakenteelle ja sitten kun on nainen ja kriittinen, niin sen voi lintata kaksinverroin.

Helena: Teillä on kauhean nurjia kokemuksia, se on ehkä työyhteisöstä kiinni. Olen ollut sellaisessa työyhteisössä tähän asti, missä on ollut paljon naisia. En ole kokenut sellaista henkistä taakkaa, että olisi tarvinnut todistaa olevansa toimittaja eikä nainen.

Hanna: Isällisyyteen olen törmännyt melkein joka päivä. Kun soittaa jonkin, niin sanotaan, että tule vaan tyttö tänne niin me kerrotaan sinulle.

Anu: Minulle on käynyt niin että kun esittelin itseni ja sanoin kuka olen, minua katsottiin ohi ja kysyttiin, missä se toimittaja on. Sanoin että tässä se toimittaja on. Se on ollut pahin tapaus. Sanoin, että olen ihan yhtä pätevä toimittaja kuin muutkin. Jos olisin silloin tajunnut, olisin lähtenyt tilaisuudesta pois, mutta se oli ensimmäinen kesäni ja päätin olla kiltti tyttö.

Ulla: On sellaisia tapauksia, että kun on oikein hyvässä jutussa kiinni haasta-

teltava kysyy yhtäkkiä, että lähtisitkö minun kanssani jonnekin ulos illalla. Ei sitä juttua pysty enää sellaisen jälkeen tekemään.

Helena: Mutta nämähän ovat asioita, joihin törmää joka päivä muussakin kuin toimittajan työssä.

Sirkku: Naistoimittajat liikkuvat enemmän paikoissa missä naiset ei yleensä liiku vapaasti. Sen tähden ne ovat jollain lailla paheksuttavia.

Helena: Mitä se naisjournalismi sitten on? Tarkoiton sitä, että on helppo sanoa, mitä se ei ole. Mutta miten määritellä se myönteisesti?

Pirjo P.: Kun olin taloustoimituksessa töissä, niin en todellakaan keksinyt, mikä on se naisnäkökulma niihin juttuihin. Jos kirjoitan öljyn hinnasta, ei välttämättä ole hedelmällistä pohtia koko ajan, mikä tässä nyt on se naisnäkökulma tai mitä se naisjournalismi on tässä tapauksessa. Kaikki rakenteet on siten, että naisilla ei ole mitään tekemistä niiden kanssa.

Iiris: Ei kai ole mitään valmista mallia naisjournalismille. Me ollaan jonkin verran yritetty tehdä pienellä ryhmällä radio-ohjelmia naisnäkökulmasta, mutta kun kuuntelee niitä jälkeensä, ei tiedä onko niissä sitä sitten ollut. Ainakin on kantapään kautta opittu, mitä se sitten on ja mitä se ei ole. Voiko siihen antaa mitään vastausta. Kai se on asia, joka käytännössä muotoutuu sitä kautta kun päästään tekemään. Minusta on hankalaa, jos naisjournalismi on määrätty ohjelma, ja että sellaiset, jotka eivät halua kuulla feminismistä sanaakaan, voivat pistää toosan kiinni tai sulkea silmänsä.

Kaarina: Missä on se talouden perusyksikkö taloussivuilla? Ei sitä noteerata nykyisissä rakenteissa, eihän kotitalouden asiat ole taloussivujen asioita. Vaikka naiset, jotka hoitavat huushollin, ovat todella talouselämän laskelmoinnin mestareita verrattuna herroihin, jotka vetävät isoja firmoja konkurssiin ja käärivät rahat taskuunsa. Tämä on sellainen pro-

sessi jonka vain täytyy lähteä jostain liikkeelle. Ja väitänpä, että se ei ole helppo jos sitä rupeaa yrittämään miltä tasolta tahansa.

Anu: Mielestäni on tärkeää salakuljettaa asioita huomaamattomasti, ettei tarvitse joka asiasta sanoa, että minä olen tässä feministi ja minä olen tätä mieltä, ja tämä asia pitää laittaa tähän.

Irma: Se että naisjournalismi olisi mahdollinen vaatii vahvaa naistietoisuutta. Se on aika ongelmallinen käsite, mutta sen läpi voi ymmärtää, mikä nykyisessä on pielessä. Esim. sitä että perhe on talouden perusyksikkö ei voi ymmärtää, ellei ole selvää naistietoisuutta. Sen kasvattamista täytyy koko ajan opiskella.

Ulla: Luulen, että sen jälkeen kun opiskelu pääsee tiettyyn pisteeseen kysymykset eivät kenties ole niin vaikeita miltä ne tuntuu.

Irma: Silloin voi olla ihan mahdotonta kirjoittaa entisellä tavalla samoista asioista.

Hanna: Jos on olemassa naistietoisuus niin laajentaisin sitä sillä lailla että olisi sukupuolitietoisuus. Pitää olla myös miestietoisuus. On tärkeätä että tutkijat ja opettajat, tulevien toimittajien kasvattajat tietäisivät ja tunnustaisivat tietyllä tavalla väriä, että kyllä minä olen mies ja minulla on miehen näkökulma.

Helena: Ymmärsin, että päämääränä olisi, ettei olisi mitään mies- ja naisjournalismia, vaan journalismia, joka ottaisi sukupuolet huomioon.

Iiris: Se myöntäisi sukupuolitietoisuuden yhtenä rakenteena, joka läpäisee niin tieteellistä kuin ammattikäytäntöäkin. Siinä vitsi piileekin, että on koko ajan sellainen kuvitelma, että tämä on objektiivista tiedettä ja että tämä on objektiivista journalismia.

Anu: Ja vaikka sitten jäljelle jäisi, että naiset ja miehet toimittajina tekisivät erilaisia juttuja, mutta kuitenkin toinen näistä tavoista ei olisi se normi mitä kohti pitäisi pyrkiä. Että se erilaisuus ei ole eriarvoisuutta.